

Com ha afectat el confinament de la Covid-19 a les dones víctimes de violència masclista i als seus fills i filles?

How has the lockdown of Covid-19 affected the women victims of gender-based violence and their children?

LAIA CODERCH XARLES
Treball de fi de grau d'Educació Social
Facultat d'Educació i Psicologia
Girona, 3 de juny de 2021
laiacxes@gmail.com

Dirigit per: Carme Montserrat

Resum. Durant el confinament de la Covid-19, la problemàtica de violència masclista ha afectat de forma diferent a les dones víctimes de violència masclista i als seus fills i filles. El present article pretén estudiar què és el que ha succeït a Catalunya amb aquest fenomen durant aquest període des del punt de vista de les dones víctimes de violència masclista i els professionals que les atenen. Per a poder assolir aquest objectiu, s'ha fet ús de la metodologia mixta mitjançant les entrevistes semiestructurades individuals i els qüestionaris estructurats. Finalitzat l'estudi, s'ha pogut concloure que la pandèmia mundial ha afectat la freqüència i la gravetat dels casos, els efectes en les víctimes, la relació amb el sistema d'atenció formal i el suport formal, els tipus de relacions, la seguretat a la llar, l'exclusió social i la invisibilització de la problemàtica. Els principals motius pels quals aquest fenomen ha patit canvis han estat l'augment de les hores que passaven junts les víctimes i l'agressor, o bé el fet de ser més difícil escapar de la situació i no poder tenir relació amb el suport formal o informal. Per tant, en termes generals, es pot afirmar que el SARS-CoV-2 no ha estat un factor que ha beneficiat la situació en què es troben les dones víctimes de violència masclista i els seus fills i filles, sinó tot el contrari.

Paraules clau: violència masclista, dones, fills, agressor, confinament, Covid-19.

Abstract. During the lockdown due to Covid-19, the problem of gender-based violence has affected differently women victims of gender-based violence and their children. The present article aims to study what has happened with this phenomenon in Catalonia during this period from the point of view of women victims of gender-based violence and the professionals who assist them. In order to achieve this goal, it has been used the mixed methodology, through individual semi-structured interviews and structured questionnaires. Once the study has been finished, it can be concluded that the global pandemic has affected the frequency and gravity of cases, the effects on the victims, the type of relationships, the safety at home, social exclusion and the invisibility of the problem. The main reasons why this phenomenon has undergone changes have been the increase in the hours that the victims and the aggressors spent together, or the

fact that it is more difficult to escape the situation, and not be able to have contact with the formal or informal support. Therefore, in general terms, it can be stated that SARS-CoV-2 has not been a factor that has benefited the situation of women victims of gender-based violence and their children, but quite the opposite.

Keywords: gender-based violence, women, children, aggressor, lockdown, Covid-19.

Introducció

El decret de l'estat d'alarma

El dia 15 de març de 2020 Pedro Sánchez, el president del Govern d'Espanya, va decretar l'estat d'alarma a escala nacional a causa de la pandèmia del SARS-CoV-2. Per tal d'aturar l'expansió del virus es van determinar una sèrie de mesures, les quals una d'elles n'era el confinament domiciliari. Davant aquesta restricció tota la població espanyola va haver de romandre al seu habitatge, i només en podia sortir per a fer algunes activitats molt concretes així com adquirir productes de primera necessitat, desplaçar-se per anar a cuidar una persona gran o amb discapacitat, assistir a un centre sanitari, laboral...

Ha canviat la violència masclista durant el confinament?

Aquest estat d'alarma, tot i que en un principi havia de durar únicament quinze dies, es va anar prorrogant diverses vegades fins que finalment el 21 de juny de 2020 es va finalitzar després de noranta-vuit dies. Durant tot aquest temps els mitjans de comunicació anunciaven que el confinament havia provocat canvis en la situació de les dones víctimes de violència masclista. A més, i tal com esmenta Rodríguez Carrera (2020), el confinament havia ocasionat més agressions masclistes, però menys visibilitat d'aquestes. És per aquest motiu, doncs, que el present article vol oferir un petit estudi

per tal d'esbrinar què ha succeït amb aquesta problemàtica al llarg de la pandèmia mundial.

La violència masclista i el nombre de víctimes

La violència masclista, segons l'article 3 de la Llei 5/2008, del 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista (2008) ve definida com:

la violència que s'exerceix contra les dones com a manifestació de la discriminació i de la situació de desigualtat en el marc d'un sistema de relacions de poder dels homes sobre les dones i que, produïda per mitjans físics, econòmics o psicològics, incloses les amenaces, les intimidacions i les coaccions, tingui com a resultat un dany o un patiment físic, sexual o psicològic, tant si es produeix en l'àmbit públic com en el privat. (p. 32).

Pel que fa a aquesta problemàtica social, és patida per un munt de dones en l'àmbit mundial. Tanmateix, i centrant-nos en Catalunya, segons la Generalitat de Catalunya (2020) l'any 2020 es van atendre 12.594 víctimes i es van produir 9 víctimes mortals per casos de violència masclista en l'àmbit de la parella. No obstant això, i en comparació amb l'any 2019, la Generalitat de Catalunya (2019) anuncia que el 2019 es van produir les mateixes víctimes mortals, però que es van atendre 475 dones més, ja que el total de víctimes va ser de 13.069. Per tant, es pot afirmar que l'any 2019 el nombre de víctimes ateses va ser major.

Els efectes que causa la violència masclista en les dones i en els seus fills/es

Ser víctima de violència masclista comporta un conjunt de conseqüències tant per a la dona que ho pateix com per aquelles persones que estan exposades en aquest maltractament, com són els seus fills i filles. Els impactes que pot tenir la víctima principal en relació amb la seva salut tant física com mental són diversos i, tal com esmenten Calvo González i Camacho Bejarano (2014) els símptomes poden ser físics i psicossomàtics o de patiment psíquic i poden aparèixer a curt o a llarg termini i de forma

crònica, inespecífica o barrejada amb diferents símptomes. Una exemplificació d'aquests, i segons aquests mateixos autors, en pot ser la disminució de l'autoestima, l'ansietat, la depressió, la cefalàlgia, el cansament, el dolor d'esquena, l'estrès crònic..., a part de les lesions físiques que es poden produir. Quant als efectes que poden patir els nens/es que són testimonis de la violència de gènere també són varis, i tal com defensen Lourenço et al. (2013) poden ser el fet de patir símptomes depressius, inseguretat, estrès posttraumàtic, problemes de conducta i d'agressivitat, menor rendiment acadèmic, assetjament... Alguns altres impactes que poden tenir els fills/es de les dones víctimes de violència de gènere i, mencionats per Montserrat i Casas (2017), són l'afectació de l'autoestima, de l'autoconfiança i de l'estabilitat, els trastorns de son, el retard en el desenvolupament comú, la dificultat per mantenir relacions interpersonals, el fet de viure amb por, d'estar constantment preocupats, nerviosos i de sentir-se culpables, etc. Tanmateix, i tal com afirmen aquests mateixos autors, els efectes depenen de cada infant, ja que ningú reacciona de la mateixa forma davant aquesta problemàtica social i, hi ha factors, així com l'edat, el lloc on s'habita o la consciència de la problemàtica, entre altres, que també fan que les reaccions dels nens i nenes siguin diferents.

Els factors que afavoreixen la situació de les dones víctimes de violència masclista

Un altre aspecte important a recalcar són els factors que fan que una dona víctima de violència masclista tingui un major benestar físic. Aquests, tal com fan referència Calvo González i Camacho Bejarano (2014), estan relacionats amb les circumstàncies personals, el suport social i la finalització de la situació de violència. No obstant això, és imprescindible esmentar que durant el confinament domiciliari el suport social que podia rebre una víctima de violència masclista es va trobar bastant limitat, ja que tot i haver-hi les tecnologies de la informació per a comunicar-se amb altres persones, el contacte físic amb l'entorn i el suport formal i informal va desaparèixer.

Efectes del confinament en la vida de les persones

A més del que s'ha exposat en els paràgrafs anteriors, cal fer menció també als efectes que ha causat el confinament en la trajectòria vital de les persones. Tal com s'ha pogut concloure en l'estudi de Sandín et al. (2020) la pandèmia ha provocat que hagin aparegut noves por les quals han estat experimentades per una de cada tres persones que ha participat en la investigació d'aquestes autores, i amb més prevalença en les dones que amb els homes, ja que cada home que ha tingut una por, hi ha hagut dues dones amb la mateixa inquietud. Pel que fa a aquestes preocupacions, i segons els mateixos autors, se'n destaquen deu: cinc estan relacionades amb el contagi del SARS-CoV-2, la malaltia i la mort, tres amb la feina i la pèrdua d'ingressos i dues amb l'aïllament social. Posant el focus en l'aïllament social, i tal com esmenten Sandín et al. (2020) un 40% dels participants tenia por a no veure els seus familiars i amics. Per tant, es pot afirmar que un gran percentatge de participants es mostrava preocupat quant al fet d'allunyar-se del seu entorn social. A més de les inquietuds mencionades anteriorment, en aquest estudi també s'ha pogut concloure que hi ha hagut altres impactes psicològics en la vida de les persones, accentuant-ne així la preocupació, l'estrès, la desesperança, els problemes a l'hora d'anar a dormir, l'ansietat, el nerviosisme, la inquietud i la depressió (sobretot en les dones).

La SARS-CoV-2 i les classes socials

Un altre matís a contemplar és la relació que té el SARS-CoV-2 amb les classes socials. Alegre Agís (2020) afirma que la Covid-19 sí que distingeix entre classes socials, és a dir, que aquelles persones que són més vulnerables o tenen més risc d'exclusió social, són més propenses a patir la malaltia i les seves respectives conseqüències. Per tal d'exemplificar aquesta afirmació, aquesta autora esmenta que tot i que tothom pot patir la Covid-19, no tothom hi està exposat de la mateixa forma ni tampoc té el mateix accés als tractaments. Per tant, les variables socials sí que influeixen, ja que fan que la malaltia no actuï de la mateixa manera amb tots els éssers humans.

La violència masclista durant el confinament de la Covid-19

La pandèmia de la Covid-19, a més de produir un conjunt d'impactes a tota la població confinada i d'afectar de forma diferent als éssers humans, ha agreujat la situació en què es troben les dones víctimes de violència masclista. Els motius pels quals aquesta problemàtica ha empitjorat, i segons López Hernández i Rubio Amores (2020), han estat perquè el fet que les víctimes hagin hagut d'estar aïllades ha implicat que tinguin més contacte amb l'agressor i conseqüentment que les víctimes siguin més vulnerables i que tinguin menys protecció i suport tant formal com informal. Així mateix, i tal com defensen aquestes mateixes autores, aquesta problemàtica social ha estat més invisibilitzada, ja que com que s'ha reduït la jornada laboral d'un dels sistemes que protegeixen a aquestes dones i als seus fills/es i hi ha hagut l'obligatorietat de quedar-se en el propi domicili, a les víctimes se'ls hi ha fet més complicat denunciar. Afegit a totes aquestes conseqüències, Carrasco i Martínez Reina (2020) també esmenten que en cas que la dona volgués tenir algun contacte virtual amb algú durant el confinament, aquesta havia de donar explicacions en tot moment a l'agressor, exposant així els motius pels quals ho volia fer, les persones amb qui es volia comunicar... A més, aquests mateixos autors afirmen que el confinament ha provocat que l'agressor encara tingui més control sobre la situació i que la dona es trobi encara més sota una forta pressió tant emocional com psicològica. Carrasco i Martínez Reina (2020) també al·ludeixen que davant del confinament les dones també han percebut que no es poden escapar d'aquesta situació, aspecte que ha provocat que no hagin denunciat o que no hagin estat motivades per a fer-ho. Per tant, segons aquestes autores el confinament ha provocat que les víctimes experimentin una sensació d'estrès i que tinguin traumes per sobreviure en aquest aïllament els quals hagin afectat tant la seva capacitat per afrontar aquesta problemàtica com per demanar ajuda i suport en diferents serveis.

Un altre aspecte a destacar vinculat amb el confinament i les dones víctimes de violència i els seus fills/es és l'habitatge. Tal com s'ha mencionat en paràgrafs anteriors, el govern va establir diverses mesures, entre unes d'elles el confinament domiciliari. Tanmateix, en cap moment es va plantejar què significa això per a moltes víctimes i als seus fills/es. Per aquesta raó, Bradbury-Jones i Isham (2020) plantegen que malgrat que la llar hauria de ser un espai segur per a tots els membres familiars, quan aquesta

problemàtica és existent, aquesta ja no ho és. Per tant, segons elles durant la pandèmia s'han tancat totes les vies d'escapatòria de les víctimes i s'ha permès que l'agressor actuï encara amb més llibertat sobre aquestes, fet que és bastant alarmant.

Objectius

L'objectiu principal d'aquesta investigació és estudiar el fenomen de la violència masclista durant el confinament de la Covid-19. Pel que fa als objectius específics, són els que s'exposen a continuació:

- Analitzar la freqüència i la gravetat dels casos de violència masclista durant el confinament de la Covid-19.
- Conèixer els efectes que han patit les dones i els seus fills i filles a causa de la violència masclista durant el confinament de la Covid-19.
- Estudiar la resposta que han donat els serveis que han atès a les dones víctimes de violència masclista i als seus fills i filles durant el confinament de la Covid-19.
- Determinar quin tipus de relació s'ha establert entre la víctima, els seus fills i filles i l'agressor i la seguretat a la llar durant el confinament de la Covid-19.
- Explorar la situació d'exclusió social i la invisibilització que poden haver patit les dones víctimes de violència masclista i els seus fills i filles durant la Covid-19.
- Examinar el tipus de contacte que han tingut les dones víctimes de violència masclista i els seus fills i filles amb el seu sistema informal durant el confinament de la Covid-19.

Mètode

Per tal d'assolir els diferents objectius de la investigació s'ha optat per emprar el disseny metodològic mixte, fent ús així tant de la metodologia quantitativa com de la qualitativa. D'aquesta forma, s'han pogut quantificar els resultats i, al mateix temps, s'ha pogut conèixer amb més profunditat la temàtica tractada.

Participants

En el present estudi han participat un total de vint-i-dues persones. Disset són professionals que exerceixen en l'àmbit de Serveis Socials i cinc d'elles són dones víctimes de violència masclista. Pel que fa als professionals, han col·laborat omplint un qüestionari. Per a seleccionar-los, s'ha utilitzat el mostreig no probabilístic discrecional, ja que se'ls ha escollit directament pel seu coneixement en la temàtica. Quant a les dones, han contribuït tot realitzant una entrevista de forma voluntària. Els requisits que havien de tenir els diferents participants per tal de formar part de la investigació són els que es presenten en les taules posteriors (vegeu taula 1 i 2):

Taula 1. Requisits dels professionals per participar en el qüestionari.

REQUISITS DELS PROFESSIONALS	
✓	Exercir en l'àmbit de Serveis Socials durant el confinament de la Covid-19.
✓	Treballar amb dones víctimes de violència masclista (anteriorment del confinament de la Covid-19 o bé durant aquest).

Font: elaboració pròpia.

Taula 2. Requisits de les dones víctimes de violència masclista per participar en l'entrevista.

REQUISITS DE LES DONES VÍCTIMES DE VIOLÈNCIA MASCLISTA	
✓	Haver estat dona víctima de violència masclista durant el confinament de la Covid-19.
✓	Tenir fills/es.
✓	Estar atesa pels professionals de l'àmbit de Serveis Socials (anteriorment del confinament de la Covid-19 o bé durant aquest).

Font: elaboració pròpia.

Instruments

Els dos instruments emprats per a la recerca han estat el qüestionari i l'entrevista.

Fent referència al qüestionari, aquest està dirigit als professionals de l'àmbit de Serveis Socials, és de tipus estructurat, s'ha realitzat de forma electrònica i té un total de trenta-vuit preguntes. Les qüestions d'aquest són mixtes, ja que tres d'elles tenen una resposta oberta i la resta són precodificades de les quals sis són dicotòmiques, disset categoritzades i dotze numèriques.

Pel que fa a l'entrevista, està adreçada a les dones víctimes de violència masclista, s'ha dut a terme de forma individual, és de tipus semiestructurada i ha afavorit l'obtenció de dades textuais. El format amb el que s'ha executat aquesta ha estat per correu electrònic (que se n'han realitzat quatre) i per telèfon (que se n'ha fet una). La gran majoria d'aquestes s'ha optat per fer-les de manera digital per garantir la màxima seguretat i confidencialitat de les dones víctimes de violència masclista.

Procediment

Per tal de recollir les diferents tipologies de dades s'han seguit el procediment que s'exposa a continuació.

Primerament, s'ha contactat a través del correu electrònic amb Serveis Socials de dos territoris diferents, s'ha exposat en què consistia la investigació i se'ls hi ha preguntat si volien formar part d'aquesta. Un cop acceptada la seva participació, s'ha dissenyat el document del consentiment informat, les entrevistes i els qüestionaris tenint en compte les temàtiques que es volien tractar i els diferents objectius que es pretenien assolir. Posteriorment, el servei ha fet difusió de la recerca a tots aquells possibles col·laboradors que complien els requisits necessaris per a formar part de la investigació. Una vegada tots ells han autoritzat la seva contribució, s'han seguit dos processos. Per una banda, s'ha enviat als diferents professionals l'enllaç del qüestionari creat a partir del programari d'administració de qüestionaris anomenat Google Forms. Seguidament, ells l'han omplert i l'han enviat. Per altra banda, s'ha enviat per correu electrònic als professionals que atenen dones víctimes de violència masclista l'entrevista de les dones. Tot seguit, elles l'han omplert i els hi han enviat als seus professionals de referència. Davant d'això, els

diferents professionals han reenviat aquesta entrevista tot garantint la confidencialitat d'aquestes participants. Tanmateix, és important destacar que l'entrevista que s'ha realitzat amb la dona número tres s'ha fet en format telefònic. Per aquest motiu, primer s'ha contactat amb ella per telèfon i posteriorment ella ha acceptat la seva participació, ha donat el seu consentiment tant per participar en la investigació com per enregistrar l'entrevista i s'ha dut a terme l'entrevista.

Anàlisi de dades

Per a analitzar la informació extreta dels qüestionaris s'ha fet ús de la representació gràfica del propi Google Forms, ja que aquest ha creat una taula o bé un gràfic per a cada qüestió. Posteriorment, s'han presentat els resultats en l'apartat corresponent del present article.

En el cas de les entrevistes, s'han obtingut les dades brutes a partir de les transcripcions d'aquestes i s'han reduït les dades tot preanalitzant-les, codificant-les i categoritzant-les de forma manual tenint en compte així les diferents temàtiques a tractar i els diferents objectius a assolir. Posteriorment, s'han integrat les dades en els resultats de la recerca.

Aspectes ètics

Tots els participants han rebut informació del projecte així com de les seves finalitats i han decidit col·laborar en el projecte amb plena voluntarietat i llibertat. Així mateix, han estat informats que les seves respostes eren completament anònimes, que garantien una confidencialitat i que no tindrien qualsevol altra finalitat que l'explicitada. A més, en el cas de les dones víctimes de violència masclista se'ls hi ha assignat un codi per preservar en tot moment la seva identitat i intimitat. Així mateix, totes elles han donat el seu consentiment tant per participar en la recerca com per tal que la investigadora pogués obtenir i analitzar les seves dades.

Resultats

Un cop finalitzada la investigació, s'han pogut obtenir una sèrie de resultats a través dels qüestionaris i les entrevistes els quals són indispensables exposar per tal de conèixer què és el que ha succeït amb la problemàtica de la violència masclista durant el confinament de la Covid-19.

Evolució dels casos de violència masclista durant el confinament de la Covid-19

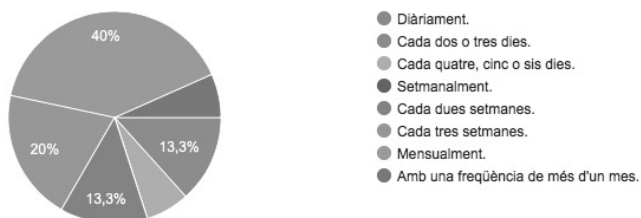
Pel que fa als professionals que atenen dones víctimes de violència masclista en l'àmbit de Serveis Socials, cal destacar que un 94,1% afirma que els casos de violència masclista rebuts han augmentat durant el confinament de la Covid-19. En canvi, un 5,9% esmenta que s'han rebut la mateixa quantitat de casos que abans del confinament.

En el moment en què es pregunta a les dones víctimes de violència masclista si el maltractament rebut durant el confinament de la Covid-19 ha augmentat o ha disminuït, quatre d'elles afirmen en les entrevistes que ha augmentat, mentre que una esmenta que ha disminuït. D'entre elles, cal destacar la intervenció de la dona 2:

Aumentó ya que mi pareja no podía salir de casa y eso le generaba más estrés y proyectaba todo sobre mí, su frustración y cosas no resueltas y sus aspectos inconscientes afloraban aumentando día a día... (Dona 2)

Freqüència de la notificació dels casos de violència masclista durant el confinament de la Covid-19

Figura 1. *Freqüència dels casos rebuts de violència masclista durant el confinament de la Covid-19.*

Font: elaboració pròpia.

Tal com es pot visualitzar en aquesta gràfica (vegeu figura 1), un 40% dels professionals certifiquen que han rebut casos de violència masclista mensualment, un 6,7% setmanalment, un 13,3% cada dos o tres dies, un 6,7% cada quatre, cinc o sis dies, un 13,3% cada dues setmanes i un 20% cada tres setmanes.

Freqüència del maltractament durant el confinament de la Covid-19

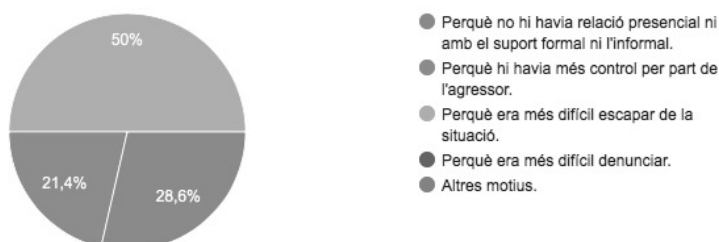
Respecte a les dones víctimes de violència masclista, una d'elles exposa que el maltractament es produïa setmanalment, mentre que les quatre restants afirmen que era diàriament. El que explica una d'elles és el següent:

Cada dia insultava, cada dia anava begut. Quan va begut no sap què diu. L'endemà demanava perdó. Jo callava fins que va arribar el moment que em va agredir. (Dona 5)

Gravetat dels casos de violència masclista i motius de l'augment d'aquesta

Quant a la gravetat, cal destacar que un 82,4% dels professionals consideren que els casos atesos de violència masclista han estat més greus. Tot i això, un 17,6% dels professionals creuen que els casos han tingut la mateixa gravetat que abans del confinament de la Covid-19. Els motius d'aquesta gravetat, i segons els professionals, són els que s'esmenten a continuació:

Figura 2. Motius principals que els professionals creuen que han fet augmentar la gravetat dels casos de violència masclista.

Font: elaboració pròpia.

Procedint a l'anàlisi de la gràfica 2 (vegeu figura 2), cal recalcar que un 50% dels professionals creu que el motiu principal que ha fet augmentar la gravetat dels casos és el fet que era més difícil escapar de la situació. En canvi, un 21,4% dels professionals creuen que era perquè hi havia més control per part de l'agressor i un 26,6% perquè no hi havia relació presencial ni amb el suport formal ni l'informal.

Al llarg de les entrevistes amb les dones víctimes de violència masclista, tres d'elles esmenten que el maltractament rebut ha estat més greu que anteriorment que es produís el confinament de la Covid-19. Tanmateix, una d'elles afirma que no ho ha estat i una altra que no responsabilitza a la Covid-19 de la gravetat de la seva problemàtica. D'entre elles, cal destacar la intervenció de la dona 4:

No dono la responsabilitat a la Covid-19 sinó que jo ja no tenia més aguante, la nena al ser més gran em va animar a parar el maltracte. Jo sola no tenia valor. (Dona 4)

Quan se'ls hi pregunta a les dones víctimes de violència masclista perquè consideren que ha estat més greu el maltractament rebut, una d'elles exposa que no ha estat tant greu perquè ella no ha estat tan submisa. No obstant això, la resta explica que el maltractament rebut ha tingut una major gravetat per l'augment de les hores que passaven junts i el nerviosisme de l'agressor, el fet que ell no pogués sortir de casa o que consumís alcohol o bé per la por que la matessin:

Creo que el no poder salir de casa le generaba un aumento de su violencia interna y paso de pasivo/ agresivo a un aumento de su violencia con palabras que aumentaban el tono día a día, gestos violentos, portazos, gritos, insultos y amenazas. (Dona 2)

Abans del confinament, el meu agressor sortia molt de festa. Durant el confinament, l'he pogut anar controlant. Potser no ha estat tant greu el maltracte perquè no he estat tan submisa. (Dona 3)

Fins que el vaig veure amb un ganivet a la mà. Por a que em matés. (Dona 4)

Ell no és conscient de que beu i la lia parda. Quan s'enfada i li portes la contrària... Llavors aixeca més la veu perquè no vol sentir una opinió al contrari de la seva. (Dona 5)

Gravetat segons la tipologia de maltractament que han rebut les dones víctimes de violència masclista i els seus fills/es

Respecte al tipus de violència que han rebut les dones víctimes de violència masclista, un 17,6% dels professionals considera que ha estat més greu la física, un 94,1% la psicològica, un 17,6% l'econòmica i un 17,6% la sexual. Ara bé, valoren que la més greu pels seus fills/es és amb un 11,8% la física, amb un 94,1% la psicològica, amb un 17,6% l'econòmica i amb un 5,9% la sexual.

En canvi, les dones víctimes de violència masclista valoren de forma diferent que els professionals, ja que tres d'elles esmenten que la pitjor ha estat la física i dues d'elles la psicològica. Algunes de les seves aportacions són les que s'exposen a continuació:

El último día antes de que me viniera a buscar Servicios Sociales se paseó con un cuchillo y lo tenía al lado suyo y al ver que estaba empaquetando para irme entró en cólera y quería tirar la puerta abajo de mi habitación. (Dona 2)

La psicològica perquè si estàs a aquí casa tancada amb algú que has de passar la major part del temps i està matxacant-te allà psicològicament és més cansino que si et fot una empenta. [...] Ell em deia tòxica, exagerada i boja. Normalitzava les faltes de respecte i em deia que jo era la maltractadora. (Dona 3)

El dia que anava begut i es va enfadar molt i va començar a tirar cadires i una me la va tirar al cap. (Dona 5)

Així mateix, quan se'ls hi pregunta a les dones víctimes de violència masclista quina ha estat la pitjor violència que han rebut els seus fills/es aquestes esmenten que

ha estat la física i la psicològica. Tanmateix, una d'elles exposa que els seus fills/es no han rebut cap mena de violència. És per això, que cal destacar les intervencions següents:

La filla també ha rebut molts insults, la va agafar dels cabells arrastrant-la. (Dona 4)

Els fills no han rebut maltractes, el pare ha fet per guanyar-los i que es possessin en contra meu. Ell ja ha sabut manipular els fills. (Dona 5)

Efectes i conseqüències de les dones víctimes de violència masclista durant el confinament de la Covid-19

Pel que fa a les conseqüències de les dones víctimes de violència masclista ateses i més valorades per part dels professionals són: l'ansietat (amb un 70,6%), la depressió (amb un 47,1%), la por (amb un 70,6%), l'aïllament de l'entorn social (amb un 100%), els sentiments de dependència (amb un 47,1%) i la impotència (amb un 58,8%).

Alguns dels efectes que han patit les dones víctimes de violència masclista i que han exposat al llarg de l'entrevista, són els que s'esmenten a continuació:

He agafat una depressió i manifestat l'angoixa amb atacs de pànic. (Dona 1)

Sentirme acorralada y aislada. (Dona 2)

Cansanci psicològic. Esgotament psicològic. (Dona 3)

Efectes i conseqüències dels fills/es de les dones víctimes de violència masclista durant el confinament de la Covid-19

Respecte als efectes més destacats que han tingut els fills/es de les dones víctimes de violència masclista, un 58,8% dels professionals ha avaluat que han tingut

depressió, un 41,2% inseguretat, un 70,6% problemes de conducta, un 52,9% problemes d'agressivitat i un 52,9% nerviosisme.

En el moment en què se'ls hi ha preguntat a les dones víctimes de violència masclista quins efectes han tingut els seus fills/es a causa del maltractament rebut durant el confinament de la Covid-19, algunes d'elles han dit el següent:

Malsons i malestar. (Dona 1)

Quan jo marxava de casa durant el confinament la meva bebè plorava molt i molt. No volia anar amb ningú més que no fos jo. A més, el meu altre fill estava molt arrapat de mi i molt pendent. [...] Els nens havien interioritzat el masclisme. Ara el meu fill em diu mama, per què ell t'ajuda a fer la feina? Jo li dic que per ser dona no s'ha de fer tot i el nen ara està sorprès. (Dona 3)

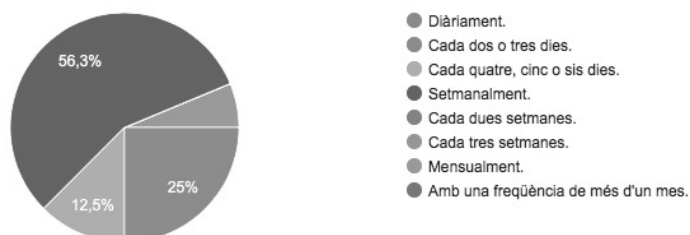
Trobar normal que ens discutim entre els pares. (Dona 5)

El contacte de les dones víctimes de violència masclista amb el sistema d'atenció formal

Al llarg del confinament de la Covid-19, un 94,1% dels professionals s'ha posat en contacte amb una dona víctima de violència masclista. Tanmateix, un 5,9% no ho ha fet en cap cas.

En referència a la freqüència amb la qual els professionals ha tingut contacte amb la dona víctima de violència masclista, es mostra a la gràfica 3:

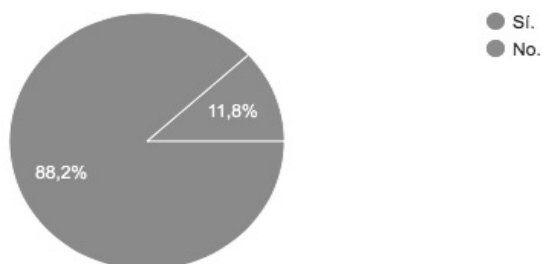
Figura 3. Freqüència del contacte entre professionals i dones víctimes de violència masclista.

Font: elaboració pròpia.

Fent menció a aquesta gràfica (vegeu figura 3), cal esmentar que un 56,3% dels professionals ha tingut contacte amb aquestes usuàries setmanalment, un 6,3% mensualment, un 25% cada dos o tres dies i un 12,5% cada quatre, cinc o sis dies.

Figura 4. Percentatge de professionals que considera que les dones víctimes de violència masclista s'han sentit soles i/o oblidades pel sistema d'atenció formal.

Font: elaboració pròpia.

Així mateix, i tal com mostra la gràfica 4 (vegeu figura 4), un 88,2% dels professionals consideren que les dones víctimes de violència masclista s'han sentit soles i/o oblidades pel sistema d'atenció formal durant el confinament de la Covid-19. En canvi, un 11,8% pensa que no s'hi han sentit. A més, els professionals que han valorat que sí que s'hi han sentit expressen que els principals motius pels quals poden haver-se sentit d'aquesta forma són perquè no han tingut una relació presencial (amb un 57,1%) i perquè no els hi han donat l'atenció que necessitaven (amb un 42,9%).

Respecte a les dificultats més rellevants que han tingut les dones víctimes de violència masclista per posar-se en contacte amb els professionals i que han estat més avaluades per part d'aquests són, amb un 41,2%, el fet que el seu agressor els hi controlés tot el que feien i, amb un 47,1%, el fet que tenien por que el seu agressor els hi fes alguna cosa. Per altra banda, les dificultats més importants que han tingut els professionals per posar-se en contacte amb elles han estat, amb un 81,3%, l'excés de feina i, amb un 43,8%, la gran quantitat d'estrès que han tingut.

Pel que fa a les dones víctimes de violència masclista, totes han expressat al llarg de les entrevistes que el sistema d'atenció formal s'havien posat en contacte amb elles durant el confinament de la Covid-19, en excepció d'una d'elles. Algunes de les seves respostes són les que s'exposen en els paràgrafs següents:

Sí, diariamente me llamaban y me alentaban a poner fin a la relación, me ofrecieron una vivienda alternativa y ayuda para el traslado así como apoyo emocional por parte del psicólogo de Servicios Sociales. Creo que si no hubiera sido por ellos hubiera caído más enferma de lo que estaba. (Dona 2)

Sí claro. Si no yo no hubiera podido salido adelante. Creo que sola no hubiera hecho nada. (Dona 4)

La freqüència segons les que elles hi tenien contacte, i segons el que expressen era diàriament, sovint o setmanalment:

Diariamente incluso a veces dos veces por día. (Dona 2)

A menudo, porque había WhatsApp. (Dona 4)

Un altre aspecte a destacar és que quatre d'elles no s'ha sentit soles ni oblidades per part del sistema d'atenció formal durant el confinament de la Covid-19. Tanmateix, una considera que li hagués fet falta tenir suport:

No, fue maravilloso experimentar el gran apoyo que sentí por parte del psicólogo y la jefa de Servicios Sociales. (Dona 2)

No he tingut Serveis Socials i psicòleg de recolzament. Potser en el moment de judici m'hagués fet falta un suport. (Dona 5)

Respecte a algunes de les dificultats que les dones víctimes de violència masclista consideren que els professionals que les atenen han tingut amb elles durant el confinament de la Covid-19 són:

Que, cuando estaba mi pareja en la casa no podía coger el teléfono por miedo a que se violentara más. (Dona 2)

Que potser tenien massa gent. O que estaves convivint amb el teu agressor i no trobaven el moment. (Dona 3)

En canvi, quan se'ls hi ha preguntat quines dificultats han tingut elles per mantenir contacte amb els diferents professionals durant el confinament de la Covid-19, totes elles han expressat diferents tipus d'impediments i fins i tot, una no n'ha expressat cap:

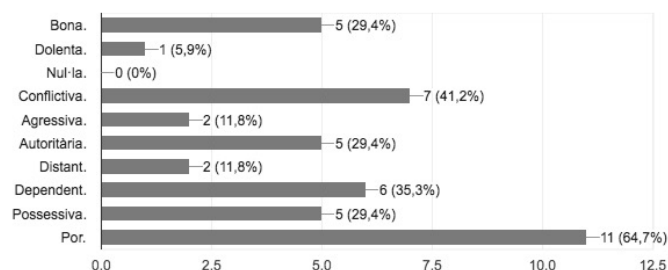
No tuve dificultades solo sentí agradecimiento muy profundo por la humanidad y efectividad así como por su asesoramiento en las pautas que tenía que dar. (Dona 2)

Que estava convivint amb el meu agressor i que no hi havia el moment per poder tenir intimitat i per parlar. (Dona 3)

No poder tenir entrevistes presencials. (Dona 5)

Tipus de relació que han establert les dones víctimes de violència masclista i el seu agressor durant el confinament de la Covid-19

Figura 5. Definició de la relació que han tingut les dones víctimes de violència masclista i el seu agressor per part dels professionals.

Font: elaboració pròpia.

Un altre resultat obtingut a destacar ha estat la definició de la relació entre les dones víctimes de violència masclista i el seu agressor durant el confinament de la Covid-19 (vegeu figura 5). Davant d'aquesta qüestió els professionals han seleccionat diverses paraules per tal de determinar-la i les més escollides han estat: bona (amb un 29,4%), conflictiva (amb un 41,2%), autoritària (amb un 29,4%), dependent (amb un 35,3%), possessiva (amb un 29,4%) i amb por (amb un 64,7%).

Des d'una altra perspectiva, les dones víctimes de violència han definit la seva relació amb l'agressor durant el confinament de la Covid-19 de la següent forma:

Empitjorava per dies. (Dona 1)

Era como si yo tuviera la culpa de todo lo que ocurría y él cada vez que veía la televisión y las noticias aumentaba su estrés y odio hacia mí. (Dona 2)

Mientras yo estaba callada no había jaleo. Si yo le llevaba la contraria era difícil que se escuchara mi palabra. (Dona 4)

Tipus de relació que han establert els fills/es de les dones víctimes de violència masclista i l'agressor durant el confinament de la Covid-19

Per altra banda, els professionals han definit de forma diferent la relació que s'ha establert entre ells fills/es de les dones víctimes de violència masclista i l'agressor durant el confinament de la Covid-19, ja que un 5,9% dels professionals considera que ha estat bona, un 29,4% conflictiva, un 29,4% autoritària, un 82,4% amb por i un 23,5% agressiva.

Les dones víctimes de violència masclista també han definit de manera diversa la relació de l'agressor i els seus fills/es durant el confinament de la Covid-19. En les seves intervencions han utilitzat diverses paraules i/o frases per a definir-la així com pitjor que abans, bona, basada en la ignorància, egoista, amb crits...

Quan va néixer la bebè durant el confinament de la Covid-19 ella plorava i ell la cridava, li deia que callés. Jo li deia que no sabia com comunicar-se, que era l'única forma d'expressar les seves necessitats i ell deia que no, que si la cridava i no li feia cas deixaria de plorar. Em deia mala mare perquè quan plorava la bebè jo l'atenia i li feia cas. (Dona 3)

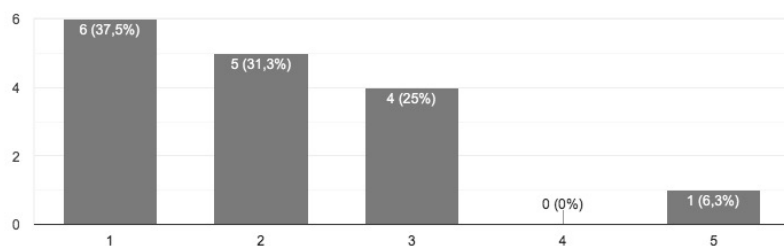
No es parlaven per res. La filla l'ignorava. (Dona 4)

Amb els fills super bé. Només insulta la filla que em recolza a mi. Ara li he dit que no cal que em recolzi davant del pare perquè llavors rep insults. (Dona 5)

La llar durant el confinament de la Covid-19: un espai segur o insegur?

Un altre resultat obtingut ha estat si els professionals creien que la llar havia estat un espai segur per a les dones víctimes de violència masclista i els seus fills/es durant el confinament de la Covid-19 (vegeu gràfica 6).

Figura 6. *La llar ha estat un espai segur per a les dones víctimes de violència masclista i per als seus fills/es durant el confinament de la Covid-19?*

Font: elaboració pròpia.

Davant d'aquesta qüestió, hi havia cinc opcions possibles on el número 1 significava en molta baixa mesura i el número 5 en molta alta mesura. Per tant, procedint a l'anàlisi de la gràfica 6 (vegeu figura 6), es pot afirmar que un 37,5% dels professionals considerava que la llar era un espai segur en molta baixa mesura, un 31,3% que ho era en baixa mesura, un 25% en mitjana mesura i un 6,3% en molta alta mesura.

En el moment en què se'ls hi ha preguntat a les dones víctimes de violència masclista si consideraven que la seva llar era un espai segur durant el confinament de la Covid-19, totes elles han respost que no, en excepció d'una, que ha esmentat que ho era perquè creia que no passaria res. Tanmateix, posteriorment exposa que va haver de marxar diverses vegades del seu propi domicili:

Al contrario, sentía que era menos peligroso estar en la calle. (Dona 2)

No ho sé, quan no hi era. O sigui, aviam, en tot moment és segur perquè aquí, o sigui, no passarà res. Però bueno que quan hi era també hi havien els conflictes. [...] Durant el confinament vaig haver de marxar de casa varies vegades pel maltracte rebut amb una bebè de 15 dies que havíem tingut els dos. Tot i això, sempre acabava tornant per la nena i perquè l'estimava. (Dona 3)

No he estat segura a la meua llar estava pendent del seu estat anímic de si bevia o no. (Dona 5)

Vulnerabilitat de les dones víctimes de violència masclista i els seus fills/es a la Covid-19 i a les seves respectives conseqüències

Fent menció a la pregunta de si els professionals pensen que la situació d'exclusió social que pateixen les dones víctimes de violència masclista i els seus fills/es fa que siguin més vulnerables quant a la Covid-19 i a les seves respectives conseqüències, cal destacar que un 93,8% dels professionals creu que sí i un 6,3% que no. Els motius principals pels quals consideren afirmativa la pregunta anterior són: per les seves condicions socials (amb un 53,3%), per la seva situació social (amb un 26,7%) i pel seu estat de salut psicològic (amb un 66,75%).

Pel que fa a les dones víctimes de violència masclista, al llarg de l'entrevista dues d'elles han mencionat que consideren que la seva situació d'exclusió social no fa que siguin més vulnerables quant a la Covid-19 i a les seves respectives conseqüències. En canvi, tres d'elles han esmentat que sí i valoren que els principals motius eren la manca d'una feina o bé la dependència econòmica:

No tenia feina i no poder canviar de pis fàcilment. (Dona 4)

El fet de no tenir una feina i dependre d'ell econòmicament, fa que sigui més vulnerable.
(Dona 5)

El suport informal i les dones víctimes de violència masclista durant el confinament de la Covid-19

Pel que fa a la freqüència que les dones víctimes de violència masclista han tingut contacte amb el seu suport informal durant el confinament de la Covid-19, un 6,3% dels professionals creu que elles hi han mantingut contacte en molta baixa freqüència, un 37,5% en baixa freqüència, un 50% en mitjana freqüència i un 6,3% en alta freqüència. A més, quan se'ls hi ha preguntat si consideren que les dones víctimes de violència masclista han estat limitades per part del seu agressor a mantenir contacte amb el seu suport informal durant el confinament de la Covid-19, un 6,3% ha respost que han estat limitades en baixa mesura, un 12,5% en mitjana mesura, un 56,3% en alta mesura i un 25% en molta alta mesura.

Al llarg de les diferents entrevistes, les dones víctimes de violència masclista han expressat diverses vivències respecte al seu contacte amb el suport informal durant el confinament de la Covid-19, així com que hi mantenien relació de forma diària, que no havien tingut mòbil o bé que no havien tingut suport informal:

Diàriament. (Dona 3)

No he tingut suport informal. (Dona 5)

Quan se'ls hi pregunta a les dones víctimes de violència masclista si s'han trobat amb limitades pel seu agressor a mantenir contacte amb el seu suport informal, una d'elles afirma que sí i l'altra que no. La que esmenta que sí exposa que ha tingut més control per part de l'agressor, que ha tingut menys temps per estar sola i que ell li ha

trenca diversos telèfons durant el confinament de la Covid-19. En canvi, la que explica que no és perquè no ha tingut cap mòbil:

Sí perquè controla amb qui parles i deixes de parlar. I tens menys estona per estar sola. [...] Quan algun noi m'escrivia ell mirava el mòbil i me'l va trencar en diverses ocasions, però no perquè no parles amb la meua família sinó perquè el que em deia aquell noi no li agradava a ell. També em deia que un noi no podia escriure a una noia. (Dona 3)

No perquè el tinc el mòbil des de que ell té ordre d'allunyament. (Dona 4)

El suport informal i els fills/es de dones víctimes de violència masclista durant el confinament de la Covid-19

En el moment en què se'ls fa la mateixa qüestió als professionals, però respecte als fills/es de les dones víctimes de violència masclista, un 25% d'ells exposa que els fills/es han mantingut contacte amb el seu suport informal en molta baixa freqüència, un 25% en baixa freqüència, un 43,8% en mitjana freqüència i un 6,3% en alta freqüència. Així mateix, quan se'ls hi pregunta si consideren que els fills/es s'han trobat limitats per part de l'agressor a mantenir contacte amb el suport informal durant el confinament de la Covid-19, un 12,5% dels professionals considera que ho han estat en baixa mesura, un 18,8% en mitjana mesura, un 50% en alta mesura i un 18,8% en molta alta mesura.

Pel que fa a les dones víctimes de violència masclista, una d'elles afirma que els seus fills/es mantenen contacte amb el seu suport informal diàriament, mentre que una altra exposa que la seva filla no tenia mòbil:

Cada tres dies o així... O cada dia. Cada dia, en veritat. (Dona 3)

No ella no utilitza el mòbil. (Dona 4)

Respecte a les limitacions que han tingut els fills/es de les dones víctimes de violència masclista, una d'elles exposa que han estat les mateixes que ella ha tingut que són tant l'augment del control per part de l'agressor com el fet de tenir menys temps per estar sols.

Invisibilització de la problemàtica de la violència masclista durant el confinament de la Covid-19

Quant a la influència de la invisibilització de la problemàtica de la violència masclista durant el confinament de la Covid-19, un 6,3% dels professionals esmenta que el confinament ha invisibilitzat aquest fenomen en molta baixa mesura, un 31,3% en mitjana mesura, un 25% en alta mesura i un 37,5% en molta alta mesura.

En el cas de les dones víctimes de violència masclista, una considera que no ha estat invisibilitzada la seva problemàtica i dues que sí. Els motius pels quals valoren que hi ha hagut una manca de visibilitat han estat perquè ningú pot veure ni viure el que passa, perquè la gent sabia que succeïa quelcom, però no feia res o bé que tot quedava dins de la llar:

Bueno, en teoria la invisibilitza perquè com que passes tota l'estona a casa no hi ha ningú a casa que pugui veure i viure el que tu estàs vivint. [...] Els veïns sentien coses durant el confinament, però no feien res al respecte. (Dona 3)

En el moment que queda tot a dins de casa. (Dona 5)

Altres resultats rellevants

En referència a l'última pregunta del qüestionari, aquesta era completament oberta i per aquesta raó els professionals de forma voluntària hi podien afegir qualsevol aspecte que fos rellevant per a la investigació i que no s'hagués tractat anteriorment. Davant d'això, algun d'ells ha esmentat el següent:

La convivència més complicada s'escau quan hi ha l'arrest al domicili. Les tres primeres setmanes que ens vàrem tancar a casa. Això va fer esclatar l'augment de casos. El xantatge emocional afecta a totes les classes, però si a sobre hi ha dependència econòmica augmenta la por i la inactuació. (Professional 1)

La saturació dels recursos d'urgència i d'acolliment per dones que pateixen situació de violència masclista. (Professional 2)

Són necessaris centres residencials al territori. (Professional 3)

Discussió i conclusions

El marc teòric de referència i els diferents resultats obtinguts de la present investigació han permès obtenir una sèrie d'aspectes els quals són rellevants per concloure com ha afectat el confinament de la Covid-19 a les dones víctimes de violència masclista i als seus fills i filles.

En relació amb la freqüència amb la qual es produïa aquest maltractament, s'ha pogut extreure que per a la majoria de dones era diàriament, fet que ha provocat un augment dels efectes que han patit tant elles mateixes, com els seus fills i filles. En canvi, la freqüència en què els professionals han rebut casos de violència masclista ha estat una dada diferent, ja que la major part dels professionals han exposat que se'ls hi han notificat casos de forma mensual. En comparació amb el que han expressat les dones víctimes de violència masclista, aquesta dada no es considera gaire elevada. Tanmateix, és important destacar que segurament aquesta freqüència hagués augmentat si hagués estat més fàcil denunciar, ja que tal com exposen López Hernández i Rubio Amores (2020), durant el període del confinament de la Covid-19 aquesta problemàtica ha estat més oculta perquè a les víctimes se'ls hi ha fet més complicat efectuar una denúncia.

Un altre aspecte a destacar, i segons Adhanom Ghebreyesus (2021, Citat per Organització Mundial de la Salut, p.1), és que durant la pandèmia del SARS-CoV-2, la

violència cap a la dona i el seu entorn s'ha vist exacerbada. Al llarg del present estudi, aquest fet també s'ha pogut verificar, ja que la major part dels professionals i de les dones víctimes de violència masclista han afirmat que la gravetat del maltractament ha augmentat durant el confinament de la Covid-19. A més, dues d'elles s'han trobat en una situació de perill tant per a la seva pròpia vida, com per la dels seus fills i filles, ja que el seu agressor les ha amenaçat amb un ganivet, fet que es considera molt greu i alarmant. Fent referència a alguns dels motius pels quals els professionals valoren que ha augmentat aquesta gravetat, cal destacar que aquests també coincideixen amb els que exposen Carrasco i Martínez Reina (2020), que són, l'augment del control per part de l'agressor i la dificultat per escapar de la situació durant aquest període. En canvi, en el cas de les dones la gravetat s'ha vist incrementada per l'augment de les hores que passaven junts.

Pel que fa a la gravetat segons la tipologia de maltractament que han rebut les dones víctimes de violència masclista i els seus fills/es, es pot concloure que la més greu pels professionals és la psicològica. En canvi, per la major part de les dones la pitjor és la física i pels seus fills/es, tant la física com la psicològica.

Els principals efectes que han experimentat les dones víctimes de violència masclista durant el confinament de la Covid-19 i que s'han pogut determinar a través d'aquest estudi han estat la por, l'aïllament de l'entorn social, els sentiments de dependència, la imпотència, l'angoixa, els atacs de pànic, l'esgotament psicològic, l'ansietat, la depressió, els quals els tres últims coincideixen amb els que exposen Calvo González i Camacho Bejarano (2014). Ara bé, els fills/es de les dones víctimes de violència masclista no han tingut idènticament les mateixes conseqüències, ja que a més d'experimentar la depressió com elles, també han tingut inseguretat, problemes de conducta i d'agressivitat, nerviosisme, malsons, malestar, sentiment de dependència cap a la progenitora i interiorització del masclisme. Finalitzat l'estudi també es pot concloure que les conseqüències mai són les mateixes i varien depenent de la persona, les característiques d'aquesta i el seu entorn.

López Hernández i Rubio Amores (2020) també exposen que un dels motius pels quals la problemàtica de violència masclista ha empitjorat durant el confinament de la

Covid-19 ha estat perquè les víctimes han tingut menor suport formal. En el cas dels professionals, aquest fet coincideix perquè la majoria d'ells creuen que les dones s'han sentit soles i/o oblidades pel sistema d'atenció formal durant aquest període i s'hi han posat en contacte de forma setmanal, freqüència que es valora negativament perquè es creu que aquesta situació requereix un contacte més freqüent, així com cada dos o tres dies. Tanmateix, en les dones entrevistades no s'ha pogut extreure aquesta conclusió, ja que encara que una no ha tingut aquest suport, la resta no han experimentat la sensació de solitud o oblit perquè el contacte era diàriament o sovint. És per aquesta raó, que es valora positivament la resposta que han donat aquests serveis a aquestes dones i als seus fills i filles, ja que el contacte era freqüent perquè eren conscients que la situació en la qual elles i els seus descendents es trobaven, requeria un acompanyament continuat i constant. No obstant això, es valora negativament el fet que algunes dones no hagin tingut cap mena de suport, ja que viure aquesta problemàtica i haver d'estar confinada de forma obligatòria en el teu domicili amb el teu agressor, pot acabar sent una tortura. Per tant, en aquests moments el suport formal encara esdevé més necessari tant per garantir la seguretat física i psicològica de les dones, com la dels seus fills i filles.

El tipus de relació general que s'ha establert entre la dona víctima de violència masclista i el seu agressor durant el confinament de la Covid-19 ha estat negativa, ja que segons la majoria dels professionals ha estat conflictiva, dependent i amb por. En el cas de les dones, també ha estat negativa perquè ha estat conflictiva, ha empitjorat amb els dies i s'ha basat en la culpabilització de la dona en tots els fets que succeïen. En canvi, la relació entre els fills i filles i l'agressor per part dels professionals es pot definir com a conflictiva, autoritària i amb por i, per part de les dones es pot descriure com pitjor que anteriorment, bona (en només un cas), basada en la ignorància, l'egoisme o els crims. D'aquesta manera, es pot concloure que en la majoria de les relacions hi han predominat aspectes negatius els quals han influït negativament en unes relacions positives i sanes.

Al llarg del present estudi també s'ha pogut afirmar el que defensaven Bradbury-Jones i Isham (2020) que era que la llar no era un espai segur durant el confinament de la Covid-19. Per aquest motiu, es considera indispensable que si l'actual govern torna a decretar un confinament domiciliari, tingui en compte aquests aspectes, ja que hi ha llars

que no proporcionen seguretat, sinó tot el contrari i, fins i tot, poden acabar sent un infern per a les persones que hi habiten.

Pel que fa a la vulnerabilitat de les dones víctimes de violència masclista i els seus fills/es a la Covid-19 i a les seves respectives conseqüències, Alegre Agís (2020) verifica que aquelles persones amb més risc d'exclusió social són més propenses a patir la malaltia i els seus efectes. En el cas dels professionals, es pot concloure que aquest aspecte és totalment cert, però en el cas de les dones no, ja que dues d'elles no creuen que sigui un factor que hi tingui a veure. Tanmateix, finalitzat l'estudi es pot concloure que majoritàriament, sí que és un element que augmenta el risc, sigui pel seu estat de salut psicològic, per les seves condicions o situació social, per la seva dependència econòmica o bé per la manca d'un lloc de treball.

Un dels factors que afavoreixen la situació en què es troben les dones víctimes de violència masclista, i tal com esmenten Calvo González i Camacho Bejarano (2014), n'és el suport social. Durant el confinament de la Covid-19, s'ha pogut verificar que per part de molts professionals les dones han tingut contacte majoritàriament amb baixa o mitjana freqüència amb el suport informal per les limitacions que els hi ha establert l'agressor i els seus fills i filles amb baixa, molt baixa o mitjana freqüència. Tanmateix, no totes les dones ho han experimentat i exposat així, ja que una progenitora i el seu fill ha tingut contacte amb aquest de forma diària i una altra, juntament amb la seva filla, no han tingut cap mena de suport informal. Tot i això, sí que es pot concloure que les dones i els seus fills/es s'han trobat limitades per part de l'agressor a mantenir-hi contacte a causa del control que aquest els hi ha establert. Per tant, es pot determinar que si ve aquest suport era vital durant aquest període, no ha estat un factor que ha afavorit la situació de les dones víctimes de violència masclista i dels seus fills/es perquè no era fàcil ni establir-hi una relació ni posar-s'hi en contacte.

Pel que fa a les agressions masclistes i la visibilitat d'aquestes durant el confinament del SARS-CoV-2, es pot afirmar que tal com esmenta Rodríguez Carrera (2020), aquestes han augmentat i han esdevingut més invisibles durant aquest període. Aquest fet s'ha pogut constatar al llarg de l'estudi quan gairebé la majoria dels professionals que atenen a dones víctimes de violència masclista han verificat que han

rebut més casos d'aquesta problemàtica i que aquesta ha estat invisibilitzada en mitjana, alta o molta alta mesura. A més, també s'ha pogut comprovar quan la major part de les dones víctimes de violència masclista entrevistades han afirmat que havia augmentat i s'havia ocultat. És per aquest motiu, doncs, que es valora que el fet d'estar confinats en la mateixa llar ha estat un factor que ha afavorit aquest maltractament i, al mateix temps, que la problemàtica fos invisibilitzada perquè ningú més ho podia veure ni viure que no fos la mateixa família. Tanmateix, és important recalcar que aquelles persones que no pertanyien en aquesta agrupació, però que sí que tenien la coneixença de la situació, haurien d'haver denunciat aquests actes, ja que fer-ho és una obligació tant moral com legal.

En referència als refugis i les línies d'atenció que atenen a dones víctimes de violència masclista, i tal com exposa ONU Mujeres (2020), aquests han assolit el seu límit de capacitat durant el confinament de la Covid-19. Aquest fet també s'ha pogut comprovar al llarg del present estudi, ja que dos professionals han exposat que els recursos d'urgència i d'acolliment s'havien saturat durant aquest període i que era indispensable disposar-ne de més.

Com a conclusió general, es pot afirmar que el confinament del SARS-CoV-2 no ha beneficiat ni afavorit en la majoria dels casos a les persones que es troben en una situació de violència masclista, ans el contrari. Per això, és essencial que els diferents països a l'hora d'establir unes mesures determinades tinguin en compte les característiques de cada persona i, al mateix temps, que estableixin polítiques sòlides per fer front a qualsevol forma de violència contra la dona. Tanmateix, és important destacar que tothom té una part de responsabilitat a l'hora d'erradicar aquesta problemàtica i només sent conscients d'això i prenent aquesta petita part de responsabilitat, serà possible construir un món més just on les desigualtats de gènere i les formes de violència no hi siguin presents.

Referències bibliogràfiques

- Alegre Agís, E. (2020, abril 30). La COVID-19 sí que distingeix entre classes socials. *Directa*. 8 de febrer de 2020. Disponible a: <https://directa.cat/la-covid-19-si-que-distingeix-entre-classes-socials/>
- Bradbury-Jones, C. i Isham, L. (2020). The pandemic paradox: The consequences of COVID-19 on domestic violence. *Journal of Clinical Nursing*, 29, 2047-2049.
- Calvo González, G. i Camacho Bejarano, R. (2014). La violencia de género: Evolución, impacto y claves para su abordaje. *Enfermería Global*, 13(33), 424-439.
- Carrasco, L. i Martínez Reina, M.J. (2020). Riesgos inminentes, cuerpos descorporizados, silencios que gritan, luchas colectivas o muerte: Efectos de la pandemia Covid-19 en la configuración de las violencias contra las mujeres. *Red Sociales: Revista del Departamento de Ciencias Sociales*, 7(2), 46-57.
- Generalitat de Catalunya. (2019). *Dades sobre violència masclista – 2019*. Disponible a: https://interior.gencat.cat/web/.content/home/030_arees_dactuacio/seguretati/violencia_masclista_i_domestica/estadistica_sobre_violencia_masclista_i_domestica/dades_violencia_masclista_dones/dades_dones_anys_anteriors/anys_anteriors/Dades_VM_2019.pdf
- Generalitat de Catalunya. (2020). *Dades sobre violència masclista – 2020*. Disponible a: https://interior.gencat.cat/web/.content/home/030_arees_dactuacio/seguretati/violencia_masclista_i_domestica/estadistica_sobre_violencia_masclista_i_domestica/dades_violencia_masclista_dones/dades_dones_anys_anteriors/anys_anteriors/Dades_VM_2020.pdf

encia_masclista_i_domestica/estadistica_sobre_violencia_masclista_i_domestic
a/dades_violencia_masclista_dones/any_2020/Dades-VM_2020.pdf

- Llei 5/2008, del 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista.
- López Hernández, E. i Rubio Amores, D. (2020). Reflexiones sobre la violencia intrafamiliar y violencia de género durante emergencia por Covid-19. *CienciAmérica*, 9(2), 312-321.
- Lourenço, L.M., Baptista, M.N., Senra, L.X., Almeida, A.A., Basílio, C, i de Castro Bhona, F.M. (2013). Consequences of Exposure to Domestic Violence for Children: A Systematic Review of the Literature. *Paidéia*, 23(55), 263-271.
- Montserrat, C. i Casas, F. (2017). The impact of gender violence on children: the perspective of children, young people, mothers, fathers and professionals. *Journal of Social Research & Policy*, 8, 1, 5-16.
- ONU Mujeres. (2020). *La pandemia en la sombra: violencia contra las mujeres durante el confinamiento*. Disponible a: <https://www.unwomen.org/es/news/in-focus/in-focus-gender-equality-in-covid-19-response/violence-against-women-during-covid-19>
- Organització Mundial de la Salut. (2021). *La violencia contra la mujer es omnipresente y devastadora: la sufren una de cada tres mujeres*. Disponible a: <https://www.who.int/es/news/item/09-03-2021-devastatingly-pervasive-1-in-3-women-globally-experience-violence>

- Rodríguez Carrera, M. (2020, novembre 24). El confinament amaga la violència contra les dones. *Ara*. 8 de febrer de 2021. https://www.ara.cat/societat/coronavirus-covid-19-confinament-augmenta-violencia-generes-masclista-pero-menys-denuncies-per-por-dificultats-aillament-mossos-serveis-socials_1_1033898.html
- Sandín, B., Valiente, R.M., García-Escalera, J. i Chorot, P. (2020). Impacto psicológico de la pandemia de COVID-19: Efectos negativos y positivos en población española asociados al periodo de confinamiento nacional. *Revista de PsicoPatología y Psicología Clínica*, 25(1), 1-22.